

TRETJE DEJANJE

1. prizor

Bangor. Soba v hiši arhidiakona.
Nastopijo Percy, Worcester, Mortimer in Glendower.

MORTIMER

Izgledi so lepi, ljudje čvrsti,
in že začetek dosti nam obeta.

PERCY

Lord Mortimer in bratranec Glendówer,
bi sedli zdaj?
Pa vi, stric Worcester. Eh, da bi me kuga!
Na mapo sem pozabil.

GLENDOWER

Ne, tu je.
Sédite, Percy, vrli moj Vihrač.
Eh, vselej kadar zine Lancaster
o vas pod tem imenom, prebledi
in vzdahne, naj bi že bili v nebesih.

PERCY

Vi pa v peklu, vselej, kadar omeni
kdo Owena Gléndowra.

GLENDOWER

Hm, ne zamerim mu. Ob mojem rojstvu
so vse nebo prekrile plameneče
prikazni in bakle. Ko sem se rodil,
se tresel je ves svet ko prava šleva
od vrha pa do tal.

PERCY

Nič manj se ne bi, če bi se tedaj
skotil kak mucek vaši materi,
vi pa nikdar rodili.

GLENDOWER

Pravim vam,
da se je svet ob mojem rojstvu tresel.

PERCY

In jaz vam, da ni svet tak kakor jaz,
če se je tresel iz strahu pred vami.

GLENDOWER

Ves nebes v ognju, tresel se je svet —

PERCY

Mordà res, v strahu, ker nebo gori,
ne pa zato, ker ste se vi rodili.
Bolna narava jame marsikdaj
prav čudno vreti; našo nosno zemljo
večkrat kaj rada zvija in pesti
nekakšna kolika, pač od vetrov
v nje krilu; no, ti silijo na dan
pa starko stresajo in rušijo
z mahom obrasle stolpe in zvonike.
Prav ta slabost je tresla mater zemljo
ob vašem rojstvu.

GLENDOWER

No, da niste vi,
sestrič, bi ne trpel tegà. Še enkrat
naj ponovim, da so ob mojem rojstvu
prekrila ognjena čuda vse nebo;
z gorá bežale so kozé in črede
vreščale čudno prek splašenih polj.
Ta znamenja so me zaznamovala,
a vse življenje moje izpričuje,
da sem izjemen človek med ljudmi.
Živi kdo tu sred morij, pljuskojočih
ob Wales, Angleško, Škotsko, ki sme reči,
da je moj učenik, da me je učil?
Povejte, ga je ženska že rodila,
ki mogel bi z menoj na težka pota
črne umetnije in skrivnostnih ved?

PERCY

Jaz bi dejal, da ni nobenega,
ki velško bolje govori. — Jaz grem h kosilu.

MORTIMER

Mir, dragi svak, če ne znori od jeze.

GLENDOWER

Jaz znam duhove klicati iz globin!

PERCY

No, to znam tudi jaz in vsak, kdor hoče;
pa pridejo, kadar jih kličete?

GLENDOWER

Jaz vas lahko naučim mojstriti vraga.

PERCY

In jaz, kako poslati vraga k vragu —
z resnico. To pribij, pa bo pobit.
Če imaš res moč, pokliči ga; prisežem,
jaz jo imam, da pošljem ga nazaj.
Resnico nam, a vragu osle kaži,
dokler boš živ!

MORTIMER

No, dosti je tegà;
le kaj bi mlátila to prazno slamo!

GLENDOWER

Trikrat je Henrik Bolingbroke napal
že moje sile: trikrat sem ga spódil
od brega Wye in Séverna prodišč,
da je pred vihro bežal bos domov.

PERCY

Kaj? Bos? In še ob taki hudi uri?
Hudika, pa ni dóbil mrzlice?

GLENDOWER

No, tu je mapa. Bomo zdaj delili
zemljo na troje, kot je sklenjeno?

MORTIMER

Prevzvišeni nadškof jo je razdelil
na tri enake dele. Anglija
od Trenta in pa Séverna do sèm
na jug in vzhod bo moja; ves zahod,
Wales, ki je onkraj Séverna bregov,
z vso plodno zemljo v teh mejàh, dobi
naš Owen Glendówer; no, vse ostalo pa
tu severno od Trenta, vi, moj svak.
Pogodbo imamo trikrat spisano,
in ko udarimo na njo pečate,
kar se lahko zgodi že kar nocoj,
bi jutri Percy, Worcester* in pa jaz
krenili že zarana v Shrewsbury,
kjer nas bo čakal, kakor je rečeno,
vaš oče s škotskimi zavezniki.
Moj tast Glendówer, ki pa še ni narèd,
nam tudi še dva tedna ni potreben.

(Glendowru.)

Tačas bi mogli zbrati vse pristaše,
sosednje plemstvo in prijatelje.

GLENDOWER

Še v krajšem času bom pri vas, možje;
z menoj pa vaše žéne, ki ste jih
pustili tam doma kar brez slovesa,
saj bi prišli nad nas potoki solz,
da ste slovo jemali od žená.

PERCY

Moj del tu severno od Burtona
je manjši kakor vajin, vsaj po mojem.
Glejte, kako se reka tu vijuga
in reže tu od najbolj plodne zêmlje
ta polmesec, kar precejšen kos.

* Izgovori: Wustər.

Kaj če bi tule strugo zajezili,
da bi naš bistri Trent šumljal lepo
tu po prekopu, ki bo nov, pa raven.

GLENDOWER

Naj bi se ne vijugal? Če pa se!

MORTIMER

Poglejte vendar,
kako si utira pot, kako me reže
tu na tej strani pa zavije k vam
in mi ne jemlje nič manj plodne zemlje,
kot je na oni strani vzame vam.

WORCESTER

Le z malo stroški bi jo tu prekôpal,
pa bi pridôbil tu na severu
ta ščep zemljê. Naprej ni več vijug.

PERCY

Tako naj bo! To ne bi stalo dosti.

GLENDOWER

Nobenih izprememb!

PERCY

Jih nočete?

GLENDOWER

In jih ne bo!

PERCY

Kdo mi poreče: Ne?

GLENDOWER

Kdo? Jaz!

PERCY

Potem recite to po velško,
da vas ne bom razumel.

GLENDOWER

Angleško govorim kot vi, gospod;
jaz sem se vzgajal na angleškem dvoru,
in zložil, še ves mlad, precej angleških
popevk za harfo, pa še prav ljubkó,
in z njimi vašo govorico bogatíl —
dar, ki pri vas ga ni opáziti!

PERCY

Res, in prav to me srčno veseli!
Rajši sem mucek, ki zavija »miav«,
kot eden teh rimaških pesnikunov!
Če slišim stružiti bronasti svečnik,
suha kolesa cviliti v oseh,
mi pač zobje ne šklepetajo bolj,
kakor ob zvokih ábotnih rimačev.
Kot bi se mimo gugal šepav konj!

GLENDOWER

No, prav, naj bo! Trent speljemo drugam.

PERCY

Saj je vseeno: trikrat tóliko
zemljé bi njemu dal, ki jo zasluži;
ko se pogajam, pa bi se dajal
za devetinko vsakega lasu.
So že pogodbe spisane? Gremò?

GLENDOWER

Lep mesec je, lahko grestè ponoči.
K pisarju stopim, da mi pohiti,
in vaše žene na slovo pripravim.
Bojim se, da mi bo ob pamet hči,
tako visi na svojem Mortimerju.

(Odide.)

MORTIMER

Fej, Percy, kaj mi tasta dražiš?

PERCY

Kaj si pa morem! Kri mi pač zavre,
ko mi čenča o mravljah pa o krtih
pa o prerokbah vidca Merlina,
o zmajih in o ribah brez plavuti,
krilatih levih, ki so pa brez kril,
pa spečih levih, golih krokarjih,
prežečih mačkah — skratka, klobuštranje
da bi iz kože skočil. Veste, kaj?
Sinoči me je osem ur moril,
naštevajoč imena vseh peklenščkov.
ki jih ima v rokâh. Jaz pa: »Hm. Res?
Kar dalje!» — brez pripomb. Bolj je nadležen
ko jezna baba ali zdelan konj!
Bolj kakor dim po hiši! Rajši grem
čtepat sir in česen v kakšen mlin,
kot se gostit ob takemle čenčanju
v najjimenitnejši poletni dvor!

MORTIMER

In vendarle je stari vrl mož;
nadvse učen, v skrivnostnih vednostih
mu ni enak nihče, hraber ko lev,
priljuden kot le kdo, pa darežljiv
ko rudnik v Indiji. Povem vam, svak,
da mož visoko čisla vašo čud
in da se brzda le s čezmerno silo,
kadar mu nasprotujete, prav res.
Povem vam, ni se še rodil, ki smel
bi se igračkati z njim kakor vi,
ne da bi tvegâl kaj prav hudega.
Samo ne izrabljajte tega, vas prosim.

WORCESTER

Prav res, nečak, prerad ljudi grdiš;
kar si prišel, si se hudo potrudil,
da staremu bi prekipela kri.
Popravi to slabost; čeprav morda
pomeni kdaj veljavnost, kri, pogum —
in to je še najlepše, kar ti dá —

največkrat le izdaja naglo jezo,
nestrpnega človeka brez manir,
objestnost, domišljavost in napuh;
že drobec téga v pravem plemiču
ljudi odbija in zapušča madež
na vseh vrlinah, ki jih v sebi nosi,
in jemlje pravo ceno tudi njim.

PERCY

No, hvala za pouk! Naj vam manire
pomagajo naprej! Žené so tu
in čas slovesa.

MORTIMER

Vražja stvar, da ona
ne zna angleški, jaz pa velški nič.

(Glendower se vrne z ženami.)

GLENDOWER

Hči joče. Pravi, da ne gre od vas.
Na vojsko hoče z nami kot soldat!

MORTIMER

Recite ji, da s teto Percyjevo
in v vašem spremstvu pride brž za nami.

(Glendower ji pove to v velščini in ona mu prav tako odgovori.)

GLENDOWER

Obupana je; ena tistih trm,
ki so ji vse besede bob ob steno!

(Govori Mortimerju po velško.)

MORTIMER

Razumem te solzé — to velščino
prelepo, ki jo liješ iz neba
svojih oči, pa še kako razumem;
govoril bi ko ti, da me ni sram.

(Ona spet govori.)

Umem poljube tvoje in ti moje,
o, ta pomenek src, a vse dokler

se ne privadim tvoji govorici,
ne bom počival; tvoja usta so
ji dala takšen čar, da mi zveni
ko pesem o ljubezni, ki žgoleč
kraljica lepa jo ob lutnji poje
v poletni uti.

GLENDOWER

No, če boš prenežen,
bo še ob pamet.

(Ona spet govori Mortimerju.)

MORTIMER

Ah, ko španska vas!

GLENDOWER

Želi, da ležeš na rogoznico
in ji v naročje glavo položiš,
pa ti zapoje pesem, ki ti gódi,
da ti bog spanja sede na oči;
kri ti omami z milo utrujenostjo,
da se bedenje in sen prelijeta
drug v drugega tako ko dan in noč
ob uri, preden sonce s svojo vprego
na vzhodu se spusti na zlato pot.

MORTIMER

Iz srca rad prisluhnem njeni pesmi;
vtem bo pogodba pač že spisana.

GLENDOWER

No, daj;
a tisti godci, ki ti bodo igrali,
lebdé tam v zraku tisoč milj odtod;
po bodo kmalu tu. No, daj, poslušaj.

PERCY

Pridi sem, Kati, ti, ki znaš tako imenitno spančkati. Pridi, brž, brž, da
ti položim glavo v krilo.

LADY PERCY

Stran, ti koštrun!

(Godba zaigra.)

PERCY

Že vidim, da vrag res razume velški!
In prav nič čuda, da je vrag tak muhast,
presneto, saj je dober muzikant!

LADY PERCY

No, potem bi ti moral biti muzikant po božji volji, saj si muhast, kar te je. Lêži vendar pri miru, ti cigan, in poslušaj gospo, ki poje po velško.

PERCY

No, rajši bi poslušal svojo gospo dogo zavijati po irsko.

LADY PERCY

Bi rad, da te česnem po butici?

PERCY

Nikakor.

LADY PERCY

Potem pa molči.

PERCY

Kaj še! To je ženska slabost.

LADY PERCY

No, Bog ti pomagaj!

PERCY

V postelj te velške gospe.

LADY PERCY

Tiho! Ona poje.

(Velška pesem lady Mortimerjeve.)

Daj, Kati, zapoj še ti meni.

LADY PERCY

Jaz? Bog ve, da ne.

PERCY

Bog ve, da ne! Srček, saj se pridušaš ko žena kakega
slaščičarja! »Jaz? Bog ve, da ne!« pa »kakor sem živa«,
pa »Bog mi pomagaj«, pa »jasno ko beli dan«,
Slabo podlagaš kletve, ko da nisi
prišla doslej kam dalj ko v Finsbury.
Kolni krepko kot gre visoki dami
in pusti ta »bog ve« in druge take
sladko pečene vzklike pilharjem
nedeljskim in baržunastim matronam!
Daj, poj!

LADY PERCY

Ne, ne bom!

PERCY

No, že vidim, da bom moral postati žnidarček ali pa učitelj taščic. —
Ko bo pogodba spisana, odidem, najkasneje v dveh urah. Pridi za
menoj, kadar hočeš.

GLENDOWER

Greš, Mortimer? Eh, tebi se ne dá
nikamor — Percy pa preveč vihra.
Ko bo pisar gotov, le še pečate,
potem pa brž na konje!

MORTIMER

Iz srca rad.

(Odidejo.)

Prevedel Matej Bor